

persbericht

fries museum werpt clichébeeld omver met tentoonstelling wij vikingen

Vanaf 19 oktober 2019 tot en met 15 maart 2020 presenteert het Fries Museum in Leeuwarden de tentoonstelling *Wij Vikingen*. Aan de hand van archeologische schatten ontdekt de bezoeker dat 'Viking' geen volk, maar een levensstijl was. Deze levensstijl omvatte meer dan alleen de beruchte plunderingen. De Vikingen waren namelijk ook zeer bedreven handelaren met een uitgebreid netwerk, waar ook de Nederlandse kustbewoners van profiteerden. Het kwam zelfs voor dat Nederlanders zich bij de Vikingen aansloten en deelnamen aan hun rooftochten. In *Wij Vikingen* vertellen meer dan 500 objecten uit binnen- en buitenland over de complexe relatie tussen de Nederlandse kustbewoners en Vikingen.

De Noordzee is in de vroege middeleeuwen de snelweg van Noord-Europa. Door de toenemende handel zijn mensen sterk georiënteerd op het water. Het uitgebreide maritieme handelsnetwerk is voor een groot deel in handen van Scandinaviërs. Zij bevaren met hun schepen de zeeën en rivieren tot Bagdad aan toe. Archeologische vondsten zoals een narwaltand uit Groenland, Dirhams uit Arabië en barnsteen uit het Oostzeegebied illustreren de omvang van deze handelsrelaties.

noordzeecultuur

Al voor de Vikingtijd (793 – 1066) is er sprake van nauw contact tussen de volken rondom de Noordzee. In havens en handelsplaatsen worden talen, tradities en overtuigingen uitgewisseld. Die raken vermengd tot een 'Noordzeecultuur' die de noorderlingen met elkaar verbindt. Ook worden in Frisia heidense goden aanbeden. Zo zijn er in het Nederlandse kustgebied sieraden gevonden met beeltenissen van de Noorse oppergod Odin. Frisia besloeg in die tijd het hele kustgebied van Vlaanderen tot Noord-Duitsland. En hoewel de inwoners van Frisia nauwe banden hadden met Vikingen, heeft het gebied in de negende eeuw ook te leiden onder de Vikingaanvallen.

plunderingen

De eerste aanval vond plaats 810 n.Chr. Volgens de overlevering viel een leger van ruim 200 schepen de Friese eilanden aan. Vervolgens werd ook het vasteland aangedaan. Pas na een betaling van 100 pond zilver vertrokken de Vikingen weer. Frisia zou in de jaren daarna nog vele malen worden aangevallen. In de tentoonstelling zijn zowel wapens van Vikingen als een slachtoffer van hun invallen te zien. Het in Zutphen gevonden skelet van een Vikingslachtoffer waarop duidelijk sporen van geweld zichtbaar zijn geeft de bezoeker een uniek inkijkje in de wreedheid van de aanvallen.

aansluiten

Sommige inwoners van Frisia sloten zich bij de Vikingen aan en namen deel aan hun rooftochten. Dit werd hen niet in dank afgenomen. Volgens de wet was iemand die zich bij de Vikingen aansloot nooit meer welkom in Frisia, tenzij er sprake was van dwang. In de Zweedse handelsplaats Birka is een krijersgraf gevonden met de restanten van een vrouw met wapentuig. Dit kan er op duiden dat ook vrouwen zich bij de Vikingen konden aansluiten.

christendom

De aanwezigheid van Vikingen had ook invloed op de verspreiding van het Christendom in Frisia. Uit recent wetenschappelijk onderzoek blijkt dat er sprake was van een lange periode van transitie waarin het heidense geloof plaatsmaakt voor het Christendom. Juist door de vele Vikinginvallen in de 9^{de}

eeuw werd het christianiseringsproces ernstig verstoord. De Vikingen plunderden de net gestichte kerken, waardoor het moeilijk werd een christelijke infrastructuur op te bouwen. Sommige inwoners vielen dan ook weer terug op hun oude geloof. Pas in de tweede helft van de 10de eeuw slaagde de bisschop van Utrecht erin om definitief voet aan de grond te krijgen in Frisia.

versmelting

Deze langzame toetreding tot het Christendom wordt in de tentoonstelling geïllustreerd door een unieke kralenketting met crucifix uit een Fries graf uit de 9de eeuw. In het Christendom is het meegeven van een grafgift verboden terwijl het juist een veel voorkomend heidens gebruik is. Tegelijkertijd duidt de crucifix op een Christelijke invloed. Een zeer bijzonder topstuk is een rijkelijk versierde drinkhoorn uit de 10de eeuw. De runderhoorn is gedecoreerd met Scandinavische voorstellingen. Later werd er een deksel opgezet en is de hoorn gebruikt als reliekhouder in de Onze Lieve Vrouwekerk in Maastricht.

vikingschip

Speciaal voor *Wij Vikingen* bouwen studenten Bouw & Infra en Maritieme Techniek van ROC Friese Poort een replica van het rond 1030 gebouwde oorlogsschip *Skuldelev V*. Het Fries Museum heeft de bouwtekeningen van dit schip verworven van het Vikingseskib Museet in het Deense Roskilde, waar de restanten van dit schip zich bevinden. Tien studenten werkten in totaal tien maanden aan de replica van het vijftien meter lange vaartuig, dat in zijn geheel te zien zal zijn in de tentoonstelling.

bruiklenen

In totaal komen bijna 100 bruiklenen uit onder andere het British Museum, het Gotlands Museum, het Tromsø Universitetsmuseet, Lunds Universitets Historiska Museet, het National Museum of Ireland, het Rijksmuseum van Oudheden en diverse privécollecties naar Leeuwarden om de relatie tussen Vikingen en de kustbewoners van de Lage Landen te illustreren.

kinderlijn

Voor kinderen van 8 tot 12 jaar oud is een speciale route door de tentoonstelling ontwikkeld. Kinderen worden hierin uitgedaagd om hun ontvoerde broertje terug te vinden. Aan de hand van verhalen, opdrachten en voorwerpen ontdekken kinderen wat het betekent om een Viking te zijn in het Frisia van vroeger. Tijdens hun reis leren ze vechten met zwaard en bijl, gaan ze op zoek prachtige schatten en komen ze oog in oog te staan met echte Vikingen.

vormgeving

In de tentoonstelling *Wij Vikingen* wordt de bezoeker door zes zalen meegenomen naar de Vikingtijd. Zo wordt het Frisia van de vroege middeleeuwen ontdekt en een inkijkje gegeven in de complexe relatie met de Vikingen. Het tentoonstellingsconcept en -ontwerp is ontwikkeld door Studio Louter en Opera Amsterdam.

publicatie

Naast de tentoonstelling verschijnt een publicatie waarin de nieuwste wetenschappelijke inzichten over Vikingen in de Lage Landen gepresenteerd. *Wij Vikingen: Friezen en Vikingen in het kustgebied van de Lage Landen* wordt uitgegeven door Waanders Uitgeverij Zwolle, verschijnt in het Nederlands en Engels en kost €24,95.

De tentoonstelling Wij Vikingen wordt mede mogelijk gemaakt door het Mondriaan Fonds, LF2028, Gemeente Leeuwarden, Prins Bernhard Cultuurfonds, Stichting Het Nieuwe Stads Weeshuis, Stichting St. Anthony Gasthuis, Vaderlandsch Fonds, Meindersma-Sybenga Stichting, Leeuwarder Ondernemerfonds, Stichting Siebolt Foundation, Directie der Oostersche Handel en Reederijen, Boelstra Olivier Stichting, Stichting Herbert Duintjer Fonds en de Vrienden van het Fries Museum.

Het Fries Museum wordt mede gefinancierd door de Ir. Abe Bonnema Stichting, de Provincie Fryslân, het Samenwerkingsverband Noord-Nederland, EZ/Kompas, de BankGiro Loterij en Aegon.